

zašel. Najlepši del poti se mi je zdel od Smrekovca na Uršljo goro. Ta pot nudi na več mestih zelo obširen razgled. Seveda je pa tudi pot čez Pohorje prav prijetna, kakor nalašč za zložnejše turiste.

Vsa dosedanja dolga potovanja sem opravil kot samohodec, vendar nikakor ne tajim, da sem si prečesto zaželel imeti ob sebi enako mislečega spremljevalca in družabnika, da bi se mi ne bilo treba v mislih pogovarjati sam s seboj in izražati svoje vtise in občutke. A še vedno je bolje hoditi sam kot pa s tovarišem, ki bi se jezil name, če bi ga vodil po nerodnih in blatnih stezah, kakršne so bile zadnji dan mojega potovanja s Pohorja.

Pavel Kunaver:

TRIGLAVSKI LEDENIKI L. 1892/93

O našem ledeniku v osrčju Triglava iz preteklih časov prav malo vemo. Fotografije, ki so nam ohranjene, po večini nimajo datuma in so tudi redke. Ena najdragočenejših je tista o otvoritvi Dočzmanove kočice, ki jo je nemško planinsko društvo postavilo in ki se danes imenuje — povečana seveda — Staničev dom. Za skupino planincev v vseh mogočih držah vidimo tudi Triglav in na severno zahodni strani spodnji ledenik zvezan z gornjim ledenikom pod grebenom. Ledenik je še precej nabrekli in je bil gotovo mnogo obsežnejši, pa tudi mnogo debelejši, kakor je dandanes, ko že izginja in se krči od vseh strani. Podrobnih pisanih podatkov nimamo. Raziskovanje ledenikov pa je bilo tedaj že v polnem teku. Ker pa so opazovanja in merjenja trajala šele nekaj desetletij, ni bilo mogoče dobiti še jasne slike o vsem dogajanju. Raziskovalce so motila časovna napredovanja ledenikov v nekaterih predelih Alp, ki pa se niso krila s pojavi v drugih krajih, kjer so ledeniki nazadovali. Posebno pa še ni bilo niti zadosti natančnih niti zadosti dolgotrajnih raziskovanj v polarnih krajih, v Skandinaviji in drugod. Tako so nastale nekatere teorije, ki so se danes izkazale vse kot napačne in preuranjene. Današnja dognanja o nazadovanju ledenikov obsegajo mnogo daljšo dobo, ki sega v sredo osemnajstega stoletja. Žal da iz teh časov ni nobenih poročil, kako je bilo v resnici pri nas. Julijske Alpe so bile še dokaj redko obiskane tudi ob koncu devetnajstega stoletja. Slovenski turisti so bili še posebno redki. Tudi ni bilo prilike, da bi se tedaj, ko so nastajala komaj prva zavetišča v okolici Triglava, kdo dalj časa v onih višinah zadržal. Tako nam je vsaka beseda iz tistih časov o Triglavu in Triglavskem ledeniku dragocena. Prav kratko sporočilo o dogodkih na našem ledeniku sem prav po naključju našel v nekdanjo zelo razširjenem poljudnoznanstvenem časopisu Stein der Weisen, ki je prinašal članke iz vseh vrst znanosti. In v letniku 1893 je v kratkem članku »Die Alpengletscher 1892/93« posvečenih nekaj besed tudi našemu ledeniku. Ker pa so napisane v zvezi s poročilom o drugih ledenikih, podajam prevod članka (člankar ni podpisan) v celoti: »Pred kratkim je zopet izšlo eno od poročil, ki jih priobčuje švicarski znanstvenik dr. F. A. Forel vsako leto o premikanju ledenikov v Zahodnih Alpah. Iz teh poročil je razvidno, da so vsi ledeniki v Montblanški skupini l. 1892 napredovali, medtem ko je v Walliških Alpah večja polovica napredovala, v Bernskih Alpah pa so narasli samo posamezni ledeniki. V Urnerskih, Glarnskih in Graubündenskih Alpah pa so vsi ledeniki ali v zastoju ali pa nazadujejo. V zvezi z novicami iz prejšnjih let sklepamo iz tega, da se je najnovije, l. 1875 začeto napredovanje ledenikov v Zahodnih Alpah začelo na jugozahodu in je polagoma napredovalo proti severovzhodu. Ker napredovanje l. 1892 vzhodnih švicarskih Alp še ni doseglo, je bilo pričakovati, da se tudi v avstrijskih Alpah še ne bo pokazalo, in v resnici ti ledeniki leta 1892 in 1893 živahno (lebhaft) nazadujejo. Pastirica (pod Velikim Klekom) se je tudi v tem poletju zopet nekoliko skrajšala, Keilbacher Ferner v ozadju Ahrenthala je v svojem spodnjem koncu popolnoma izginil in ga je nadomestila groblja; TRIGLAVSKI LEDENIK JE SILNO NAZADOVAL (ging enorm zurück) IN JE POKAZAL HRIBO-

LAZCEM NAMESTO PREJŠNJIH PLOSKEV GOLEGA LEDU ZMEDO (Gewirre) GRBIN IN RAZPOK (misli škraplje). Močno napredovanje ledenikov v Montblanški skupini se torej vrši istočasno z intenzivnim nazadovanjem v Vzhodnih Alpah, in moremo iz tega sklepati, da istočasnega napredovanja in nazadovanja vseh ledenikov sploh ni, pač pa da se vsaka doba napredovanja začne na zahodu, od koder počasi napreduje v vzhodnoalpske ledenike, kjer doseže največje mero, ko je na zahodu nastopila zopet doba zastoja. Tako bi bilo mogoče preprosto razložiti, zakaj stara poročila tako različno poročajo o premikih ledenikov. Razen vzhodne in zahodne lege ledenika je treba upoštevati še individualnost vsakega ledenika. Profesor Richter je opozoril nato, da vrsta pretežno mrzlih ali vročih let (mokrih ali suhih poletij) vedno vpliva na razmerje med ledenikovim zbirališčem (Firneere) in ledenikovim jezikom.»

Richterjeve ugotovitve so gotovo pravilne, v glavnem pa sedaj vemo, da zaradi splošnega ogrevanja podnebja ledeniki malone povsod na zemlji nazadujejo. Nas zanima samo ugotovitev o Triglavskem ledeniku. Ker je iz starih slik razvidno, da je bil ledenik med severno steno in vrhom tedaj še razmerna zelo debel, more ta ugotovitev veljati predvsem za prostor med Kredarico, Ržjo in Begunjskim vrhom, kjer so se morale tedaj pokazati one grbine in razpoke, ker se je led stopil. Deset let po tej ugotovitvi sem šel jaz prvič na Triglav. Iz snega so molele skalne grbine in v njih so zijale razpoke. Ledu pa od izhoda Tominškove poti do Kredarice res nismo več videli. Globoke kotanje med grbinami, ki so danes že gole ali pokrite samo v dnu s snegom, pa so bile še napolnjene z debelim snegom. Tam v glavnem ledeniku pod vrhom in okoli one značilne skalne Glave nad steno pa so zijale, kakor sem to že v prejšnjih člankih poročal, v debelem ledu še globoke ledeniške razpoke.

Pozdrav jugoslovanskih planincev Predsedniku republike

Zastopnik PS Srbije je 25. V. t. l. v Beogradu izročil tov. Titu za njegov rojstni dan štafetno palico s pozdravi vseh planincev Jugoslavije.

Planinska štafeta se je začela 18. II. t. l. v Dražgošah, znanih po večdnevni borbi partizanskega Cankarjevega bataljona z nemškimi obupatorji v januarju 1942, proga pa je vodila preko Jelovice na Karavanke, po Kamniških in Savinjskih planinah na Pohorje in od tam na Donačko goro, kjer je bila palica izročena hrvaškemu planincem. Proga je šla nato po vseh gorskih predelih Jugoslavije in skozi mnoga republiška središča ter je prenos štafetne palice trajal 102 dni.

Pri prenosu štafetne palice po Sloveniji je sodelovalo 335 planincev in

alpinistov — deloma s smučmi —, pri 27 slovenskih predajah v industrijskih krajih pa je bilo navzočih najmanj 28 000 ljudi. Proga po Sloveniji, ki je vodila mimo 16 planinskih postojank, je bila dolga okrog 520 km ter je dosegla povprečno višino 1400 metrov. Najvišjo točko (2132 m) je dosegla na vrhu Storžiča.

V svojem pozdravu smo slovenski planinci tov. Titu izrazili svoje veselje zaradi njegove izvolitve za predsednika republike, želeli smo mu še mnogo zdravih let posvečenih miru v svetu in blagostanju v domovini, obljubili smo mu svojo pripravljenost delati za obrambno moč in za gospodarski razcvet FLRJ.